

روز قیامت هرکسی به صورت آنچه ساخته است، محشور می‌شود

آیت الله مظاهری گفت: انسان در دنیا هرچه ساخته، در آخرت به همان صورت است. اگر آدم ظالم و بدی بوده است، به صورت سگ وارد صف محشر می‌شود. اگر شیعه علی(ع) است به صورت انسان وارد می‌شود.

آیت الله مظاهری گفت: انسان در دنیا هرچه ساخته، در آخرت به همان صورت است. اگر آدم ظالم و بدی بوده است، به صورت سگ وارد صف محشر می‌شود. اگر شیعه علی(ع) است به صورت انسان وارد می‌شود.

به گزارش خبرگزاری مهر، متن جلسه درس اخلاق اخیر آیت الله مظاهری برای علاقه مندان در پی می‌آید؛

فصل پانزدهم بحث ما در معرفة النفس، اعمال انسان بود، و گفتم این اعمال منقسم می‌شود به سه قسم یا سه مرتبه. قسمت اوّل به معنای پاداش‌ها و مزدهاست. کسانی که اعمال خوب به‌جا می‌آورند، پروردگار عالم خیر دنیا و آخرت به آنها عنایت می‌کند. به قول قرآن حیات طیّب در این دنیا و حیات طیّب‌تر در آخرت. در این باره مقداری صحبت کردم. قسم دوّم اعمال یا مرتبه دوم، تجسّم عمل است، و اینکه اعمال ما در این دنیا خیر و در آخرت بهشت می‌شود. در این دنیا یک زندگی راحت و یک زندگی منهای غم و غصّه و اضطراب‌خاطر دارد و در آخرت بهشت با آن همه نعمت‌ها در اثر اعمال ماست. به قول قرآن: «يَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ» [۱]

در این دو قسم مقداری صحبت کردم و بحث امشبمان راجع به قسم سوّم یا مرتبه سوم از اعمال است. و اینکه ما از قرآن و روایات استفاده می‌کنیم که اعمال ما برای ما هویت‌ساز است. اعمال خوب ما یک انسان کامل درست می‌کند. در دنیا پیش اهل دل نورانیت خاصی دارد. نزد اهل بیت «سلام‌الله‌علیهم» محبوبیت خاصی دارد. اما اعمال بد، انسانیت انسان را نابود می‌کند و انسان در همین دنیا به صورت یک حیوان مجسّم می‌شود. اگر چشم بصیرت باشد، این حیوان دیده می‌شود و مجسّم می‌شود به صورت یک حشره یا یک مار یا افعی، و اگر چشم بصیرت باشد، آن حشره یا آن مار را می‌بیند. به این می‌گویند تجسّم عمل به معنای تغییر هویت. برای واضح شدن مطلب یک روایت می‌خوانم.

راوی می‌گوید در مکه بودم و جمعیت زیاد بود. خوشحالی کردم و به امام باقر «سلام‌الله‌علیه» گفتم یابن رسول الله! امسال چقدر حاجی فراوان است و مسجدالحرام پر است. آقا تبسمی کردند و فرمودند: «مَا أَكْثَرَ الضَّجِيجَ وَ أَقَلَّ الْحَجِيجَ» [۲]؛ سر و صدا زیاد است و به حسب ظاهر آدم فراوان است، اما در واقع چنین نیست و آدم در میان اینها کم است. می‌گوید کلام امام باقر «سلام‌الله‌علیه» را نفهمیدم و لذا امام باقر «سلام‌الله‌علیه» به من چشم بصیرت دادند و فرمودند: حالا نگاه کن. راوی می‌گوید دیدم مسجدالحرام پر است از یک مشت حیوان که در میان این حیوانات، آدم‌هایی هم دیده می‌شوند. لذا حضرت فرمودند: «مَا أَكْثَرَ الضَّجِيجَ وَ أَقَلَّ الْحَجِيجَ»؛ سر و صدا زیاد است و آدم به حسب ظاهر فراوان است، اما آدم واقعی و انسان کامل کم است. اگر چشم بصیرت باشد، می‌بینی که آدم کم و حیوان زیاد است.

در روز قیامت چنین است. در روز قیامت چشم‌ها تیزبین می‌شود و حقیقت‌بین می‌شود: «فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ» [۳]

در عالم برزخ و مخصوصاً در روز قیامت چشم‌ها واقع‌بین است. افراد هم با آنچه در واقع و هویت آنهاست، در برزخ یا در قیامت هستند. لذا آنها که آدم هستند، به آدمیت دیده می‌شوند و آنها که حیوانند، با حیوانیت دیده می‌شوند و آنها که حشره هستند، یک مشت حشره هستند که در روایات می‌خوانیم آدم متکبر به صورت یک مورچه است و مردم این مورچه را پایمال می‌کنند. [۴] آدم بی‌بند و بار به صورت یک میمون است و مردم از او فرار می‌کنند. آدم‌های ظالم به صورت یک سگ هستند و مردم از آنها فرار می‌کنند. آدم‌های حسابی نیز یا با حساب و کتاب یا بدون حساب و کتاب به بهشت می‌روند.

در روایات می‌خوانیم که وقتی قیامت شد و حقایق رو افتاد و محشر شد، آنگاه سعه وجودی امیرالمؤمنین(ع) محشر را پر کرده است. آنکه به راستی شیعه است، یعنی عقیده به تشیع دارد و شعار تشیع دارد و متابعت از اهل بیت «سلام‌الله‌علیهم» دارد، هم شیعه از نظر باطن و هم شیعه از نظر شعار و هم شیعه از نظر عمل است و بالاخره یک انسان کامل است، آنگاه امیرالمؤمنین «سلام‌الله‌علیه» می‌آیند و مهر نبوت و امامت را به پیشانی این می‌زنند و ملائکه موکل این هستند و با احترام خاصی او را لب حوض کوثر می‌برند و حوض کوثر حقیقت زهراست و هویت زهرا شده حوض کوثر. در آنجا به این آب می‌دهند. مشهور است مولا امیرالمؤمنین می‌دهند، اما بالاخره به این آب می‌دهند و یک انسان کامل می‌شود. این انسان کامل زیر لوای حمد هست تا مردم حساب و کتاب‌هایشان را بکنند. قرآن می‌فرماید پنجاه هزار سال هم طول می‌کشد، اما برای این فرد، یک لحظه است.

می‌گوید آدم خدمت امام(ع) و به حضرت گفتم دو آیه در قرآن است که نمی‌توانم معنا کنم و شما معنا کنید. یک آیه می‌فرماید روز قیامت پنجاه هزار سال است و یک آیه می‌فرماید هزار سال است. این را چگونه می‌توانم؟

امام فرمودند پنجاه هزار سال است، اما پنجاه موقف دارد که هر موقفی هزار سال است. می‌گوید وحشت کردم که پنجاه هزار سال در روز قیامت برای حساب و کتاب بمانم. حضرت تبسمی کردند و فرمودند که اما برای شیعه، یک لحظه است. در زیر لوای حمد برایش یک لحظه است.

معنای سوره اعراف همین است. در آنجا لذت می‌برد و در آنجا به اندازه‌ای لذت بالاست که به قول امام صادق(ع) پنجاه هزار سال، یک لحظه می‌شود. به قول قرآن ولایت به جلو و دیگران به دنبال او به بهشت می‌روند. این بهشتی است که خود ساخته است. بهشتی یعنی یک آدم و وارد بهشت می‌شود و بهشت یعنی جای آدم‌ها. حال این اگر آدم حسابی باشد، یعنی شیعه باشد و شیعه سه چیز می‌خواهد: یکی عقیده باشد در دل او. عقیده به اهل‌بیت و ولایت؛ دوم شعار، اینکه شعار یاعلی او به راستی هویدا باشد؛ سوم نیز متابعت از اهل‌بیت (ع) است. این سه چیز او را یک آدم و یک انسان کامل می‌کند و آن روز که پنجاه هزار سال است، برای این انسان کامل یک لحظه است. آن هم در خدمت اهل‌بیت (ع) و زیر لوای حمد و در پیش حوض کوثر که هویت زهراست و به بهشت می‌رود، به بهشتی که خود ساخته است: «جَنَّتِ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ» [۵]

آن بهشت که هرچه بخواهد در آنجا هست و هرچه نخواهد، در آنجا نیست. یک آدم وارد بهشت می‌شود و به عبارت دیگر بهشت جای آدم‌هاست و آدم‌ها وارد بهشت می‌شوند. و اما اگر این نباشد، این نمی‌تواند به صورت آدم باشد و اعمال بد او برایش هویت‌ساز است. هفته گذشته می‌گفتم اعمال بد، مار و عقرب درست می‌کند.

این سخن‌های چو مار و کژدمت مار و کژدم می‌شود گیرد دمت

آنچه کاشته است، برداشت می‌کند و آنچه بافته است، می‌پوشد. اما بحث امشب بحث دیگری است و تناسب بین اعمال و صاحب عمل است و معنای این تناسب بین عمل و صاحب عمل اینست که اعمال اگر بد باشد، به صورت گزنده‌ای درمی‌آید. به صورت مار و افعی و خودش هم به صورت مارهای بزرگ است و مارهای کوچک در اطرافش و با این وضع به صف محشر می‌آید. خودش مار است و اعمالش او را به صورت مار کرده است و اعمالش روی هویتش تأثیر گذاشته و به صورت مار یا الاغ یا سگی درآمده است. اعمالش نیز به صورت متناسب او در صف محشر صورت‌بندی شده است. معلوم است اگر ولایت نباشد و اگر اعمال خوب نباشد و به جای آن اعمال بد باشد، آن اعمال بد، هویت این را عوض می‌کند. قرآن می‌فرماید: «هَٰذَا كَيْفَ تُبْلَوْنَ كُلُّ نَفْسٍ مَّا أَسْلَفَتْ» [۶]

در روز قیامت هرکسی به صورت آنچه ساخته است، محشر می‌شود. در دنیا هرچه ساخته، در آخرت به همان صورت است. اگر آدم ظالم و بدی بوده است، به صورت سگ وارد صف محشر می‌شود. اگر خانم بی‌بند و باری بوده است، به صورت یک میمون است. اگر آدم دزد و جنایتکار و خیانتکار بوده است، به صورت یک میمون است و اگر شیعه امیرالمؤمنین علی (ع) بوده است، از نظر عقیده و شعار و گفتار و از نظر عمل، آنگاه به صورت یک انسان کامل است: «تَبْلَوْنَ كُلُّ نَفْسٍ مَّا أَسْلَفَتْ». در قرآن از اینگونه آیات زیاد است: «فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فِی التَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَ شَهِيقٌ» [۷]

آدم‌های شقی و آدم‌هایی که در اثر اعمالشان شقاوت آنها را گرفته و هویتشان را عوض کرده است، در روز قیامت در جهنم، مثل الاغ صدا می‌کنند: «لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَ شَهِيقٌ». انسان اگر مثلاً سوزندگی داشته باشد، آه و ناله می‌کند. الاغ اگر صدمه و سوزندگی داشته باشد، صدای الاغ درمی‌آورد و صدای الاغ همان آه و ناله‌ای است که دارد. قرآن می‌فرماید: «لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَ شَهِيقٌ»، یعنی به صورت یک الاغ در میان مردم است و آن حساب و کتاب او را بدبخت می‌کند و این الاغ زیر دود و هُرم جهنم ناله و صدا دارد، اما نمی‌گوید آه و ناله دارد، بلکه می‌گوید صدای الاغ دارد.

آیاتی در قرآن است و مفسرین معمولاً این آیات را تشبیه گرفته‌اند. مثلاً راجع به بلعم باعور که خصوصیت هم ندارد، بلکه راجع به هرکه مثل بلعم و باعور باشد، صادق است؛ می‌فرماید: «فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ أَوْ تَتْرَكْهُ يَلْهَثْ» [۸]

مثل آدم درنده، مثل سگ هاری است که اگر او را تعقیب کنید صدا می‌کند و اگر او را رها کنید، صدا می‌کند. مفسرین گفته‌اند «فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ» تشبیه است و به عبارت دیگر پروردگار عالم یک فحش به این داده و گفته چقدر بدبخت هستی! اما این بحث ما اصلاً می‌تواند آیه را تغییر دهد به معنای دیگر و آن اینست که بلعم باعوری‌ها و ظالم‌ها و شقاوت‌مندا و کسانی که برای خودشان هویت غیرانسانی درست کرده‌اند، اینها را مثل سگ‌ها می‌بینند. اگر چشم بصیرت باشد، این سگ‌ها را در همین دنیا می‌بینند. خیلی‌ها را دیده‌ایم و سراغ داریم که جداً چشم بصیرت دارند و حقایق را می‌بینند؛ مثلاً می‌بینند این به

صورت یک عقرب است یا به صورت یک سگ یا یک الاغ است، و ظاهراً این آیات نظیرش در قرآن زیاد است: «مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا» [۹]؛ عالم بی‌عمل مثل الاغی است که یک بار کتاب بار اوست. این بار کتاب به غیر از خستگی برایش چیزی ندارد. برای اینکه علم را می‌خواهند که به آن عمل کنند و این عمل نکرده است و مثل الاغی است که یک بار کتاب دارد.

مفسرین معمولاً گفته‌اند تشبیه است. همینطور که الاغ اگر یک بار کتاب داشته باشد، هیچ نتیجه غیر از خستگی برای الاغ ندارد، عالم بی‌عمل نیز همین است و علمش برای خودش فایده ندارد و عالم بی‌عمل است؛ اما اگر حرف صدر المتألهین «رضوان‌الله‌تعالی‌علیه» را بزنیم و بگوییم این آیه می‌خواهد بفرماید کسانی که می‌دانند و عمل نمی‌کنند و کسانی که شقاوت آنها را گرفته و باید دنیا از علمشان استفاده کند و اما دنیا از علمشان زجر می‌کشد. بالاخره عالم بی‌عمل، «کَمَثَلِ الْحِمَارِ» است.

روز قیامت به صف محشر می‌آید و اگر چشم بصیرت باشد، در همین دنیا عالمی که عمل ندارد و عالم فاجر و فاسق را به صورت یک الاغی می‌بیند که یک بار کتاب بار دارد. نظیر این آیات در قرآن زیاد است. مرحوم صدر المتألهین «رضوان‌الله‌تعالی‌علیه» در أسفار در بحث تناسخ جمله شیرینی می‌فرماید که بعضی‌ها قائل به تناسخ هستند. الان هم افرادی هستند که دینی دارند به معنای تناسخ و معنای تناسخ اینست که اگر کسی آدم بدی باشد، می‌میرد و روح او در بدن شقی و فاجر و فاسق دیگری می‌رود و اگر آدم خوبی باشد، روحش می‌رود در بدن آدمی که در دنیا یک زندگی راحت دارد.

مرحوم صدر المتألهین می‌گویند این غلط است. این برگشت فعل به قوه است و برگشت فعل به قوه محال است. بعد می‌فرمایند اما از قرآن و روایات اهل‌بیت، کسانی که چشم بصیرت دارند، تناسخ دیگری را قائلند و اینست که اعمال ما برای ما هویت‌ساز است. اعمال ما برای ما عمل درست می‌کند و هویت ما را هم درست می‌کند. اگر آدم حسابی باشیم، سر و کار با نماز و سر و کار با خدا و خدا از ما راضی و ما از خدا راضی باشیم، این یک انسان است و دم مرگ خطاب به او می‌شود و در روز قیامت هم به این خطاب می‌شود که: «يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ، ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً، فَادْخُلِي فِي عِبَادِي، وَادْخُلِي جَنَّاتِي» [۱۰]

پنج صفت در این آیه هست که ارزش هرکدامش از بهشت و آنچه در بهشت است، بالاتر است. این آدم خوب و مقید و آدم خدایی و ولایتی است. اما اگر شقی و بدبخت باشد، به صورت یک حیوانی است. این صورت حیوان در دم مرگ چه داد و فریادها دارد و وقتی بمیرد، یک لحظه قبرش هزار سال به بالاست.

حضرت عیسی کسی را که تازه مرده بود، زنده کرد. در روایت آمده که آب قبرش هنوز تر بود. دیدند جوانی بوده اما الان پیر زودرس و سیاه و سوخته و آلوده است. فرمودند چند وقت است که مرده‌ای؟ گفت هزار سال به بالاست. حضرت عیسی پرسید وقتی مُردی چه شد؟ گفت وقتی مُردم گودالی از آتش جهنم برایم پیدا شد. در این گودال جهنم می‌سوختم که تو مرا صدا کردی. اما مرده دیگری را زنده کرد که در پیش همین بود و آثار قبر نداشت و مثلاً هزار سال بود که مرده بود. حضرت عیسی دیدند پیرمردی است اما خیلی باطراوت است و جوانی او برگشته و یک انسان کامل است. فرمودند چند وقت است که مرده‌ای؟ گفت همین الان مرا در قبر گذاشتند و باغی از باغ‌های بهشت پیدا شد و وارد باغ شدم و وقتی وارد شدم، حورالعین به استقبال آمد و با هم دست به گریبان شدیم و گردنبندش پاره شد و نشستیم گردنبند را جمع کنیم و تو ما را صدا کردی. یعنی هزار سال، یک لحظه شد و برای دیگری یک لحظه، هزار سال شد.

این بحث مفصل و شیرینی است اما معلوم است که بحث معرفتی و بحث اسفاری است. اما قرآن آیات فراوانی در این باره دارد. روایات اهل‌بیت خیلی در این باره صحبت کرده‌اند. اهل معرفت در این باره خیلی صحبت کرده‌اند.

دو هفته قبل یک جمله گفتم و الان تکرار کنم. عزیزان! همه از آقا و خانم و مخصوصاً جوان‌ها، این حرف‌های من احتمال هست یا نه! یک احتمال در صد احتمال است. این منجز است. ما باید از آیات قرآن و از این روایت‌ها خیلی پند بگیریم. یک نفر آدم بیخود باید در میان ما نباشد. کسی که علی را دارد، باید هم در این دنیا و هم در عالم برزخ و هم در قیامت آدم باشد و بعد هم با حضرت علی «سلام‌الله‌علیه» به بهشت برود. یک احتمال در صد احتمال برای این مباحث، منجز است.

الان مثلاً یک عقرب از آن بالا به پائین بیفتد، همه فرار می‌کنید و یک نفر نداریم که صاف بنشیند. هرچه شما علاقه و لطف به من داشته باشید، اما جلسه را به هم می‌زنید. درحالی که اگر عقرب بگزد، یک نفر را می‌گزد و احتمالش یک در هزار است، اما این احتمال شما را تکان می‌دهد و از این مسجد بیرون می‌کند. آیا این حرف‌های امشب من یک در هزار احتمال نیست؟! همه باید از اینگونه مباحث پند بگیریم. اینها را گفته‌اند و قرآن و روایات اینها را فرموده‌اند و اهل دل درباره‌اش صحبت کرده‌اند و دیده‌اند و برای آنها واقعیتهای است. ما لاًقل اگر احتمالش را بدهیم، یک آدم ولایی می‌شویم.

مرحوم کلینی در کافی در ذیل آیه «یا أُیُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ» می‌گوید آدم‌های حسابی و شیعه حسابی دم مرگ، خدا به آنها خطاب می‌کند: «یا أُیُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ» بعد خدا خطاب می‌کند که چهارده معصوم برای قبض روح تو آمده‌اند و چهارده معصوم آمده‌اند تا تو را ببرند و من از تو راضی و تو از من راضی هستی. پس بیا در بهشت. [۱۱] همه ما باید چنین باشیم، البته نمی‌خواهیم عقاید دقی و فلسفی داشته باشید. عقایدی که الحمدلله ما شیعیان داریم، عالی است. الحمدلله ما درباره عقاید کتاب‌های بسیاری داریم، کتاب‌های مفصلی داریم و مستغنی هستیم. اما یک احتمال در صد احتمال باید ما را عوض کند و ما یک آدم از نظر باطن شویم و الا اگر خدای ناکرده یک حیوان از نظر باطن و یک آدم از حسب ظاهر باشیم، نمی‌توانیم با امیرالمؤمنین و اهل بیت «سلام‌الله‌علیهم» باشیم و دم مرگ، خطاب «یا أُیُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ» داشته باشیم. امیدوارم همه از اینگونه مطالب منتبه شویم.

.....
پی نوشتها؛

[۱] . الاعراف، ۴۳: «به [پاداش] آنچه انجام می‌دادید.»

[۲] . مناقب آل ابی‌طالب، ج ۴، ص ۱۸۴.

[۳] . ق، ۲۲: «و [لی] ما پردهات را [از جلوی چشمانت] برداشتیم و دیده‌ات امروز تیز است.»

[۴] . ثواب الاعمال، ص ۲۲۲.

[۵] . البقره، ۲۵: «باغ‌هایی خواهد بود که از زیر [درختان] آنها جوی‌ها روان است.»

[۶] . یونس، ۳۰: «آنجااست که هر کسی آنچه را از پیش فرستاده است می‌آزماید.»

[۷] . هود، ۱۰۶: «اما کسانی که بدبخت شدند در آتش‌اند، در آنجا ناله و دم و بازدمی (چون بانگ خران) دارند.»

[۸] . الاعراف، ۱۷۶: «از این رو داستانش چون داستان سگ است [که] اگر بر آن حمله‌ور شوی زبان از کام برآورد، و اگر آن را رها کنی [باز هم] زبان از کام برآورد.»

[۹] . الجمعة، ۵: «مثل کسانی که [عمل به] تورات بر آنان بار شد [و بدان مکلف گردیدند] آنگاه آن را به کار نیستند، همچون مثل خری است که کتاب‌هایی را بر پشت می‌کشد.»

[۱۰] . الفجر، ۲۷ تا ۳۰: «ای نفس مطمئنه، خشنود و خدایسند به سوی پروردگارت بازگرد، و در میان بندگان من درآی، و در بهشت من داخل شو.»

[۱۱] . الکافی، ج ۳، ص ۱۲۷.